PEDRO CRUZ VILLALÓN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2015. szeptember 8.[1]

C-300/14. sz. ügy

Imtech Marine Belgium NV
kontra
Radio Hellenic SA

(a Hof van Beroep te Antwerpen [Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés — 805/2004/EK rendelet — Nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat — A hitelesítés feltételei — A belső eljárásokra alkalmazandó minimumszabályok — Az adós védelemhez való joga — 19. cikk — Felülvizsgálat kivételes esetekben — A bírósági hivatalvezető feladatai”

1. A jelen ügy először ad lehetőséget a Bíróság számára a 805/2004 rendelet[2] (a továbbiakban: EVO-rendelet) 19. cikke (1) bekezdésének értelmezésére. Az említett rendelkezés, a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat kibocsátása keretében, számos minimumszabályt állapít meg, amelyeket az egyes tagállamok eljárásjogának tiszteletben kell tartania, annak feltételeként, hogy egy nem vitatott követelésre vonatkozó határozat hitelesítését lehessen kérelmezni olyan kivételes esetekben, amelyekben az adós neki fel nem róható körülmények miatt nem tudta vitatni a követelést, vagy nem tudott védelme iránt intézkedni. E minimumszabályok végső célja annak biztosítása, hogy a származási tagállamban minden esetben valóban tiszteletben tartották az adós védelemhez való jogát, akivel szemben európai végrehajtható okiratként hitelesített határozat hajtható végre; e tekintetben figyelembe kell venni, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlésével a végrehajtás szerinti tagállam bíróságai az így hitelesített határozatot egyáltalán nem vizsgálhatják.

2. A jelen ügy körülményei között, konkrétan a kérdést előterjesztő bíróság, amelynek a fellebbezési eljárás keretében arról kell döntenie, hogy európai végrehajtható okiratként hitelesíthető-e az elsőfokú bíróság által hozott bírósági határozat, kétséget támaszt azzal kapcsolatban, hogy a belga jogrendszer milyen mértékben tartja ténylegesen tiszteletben az EVO-rendeletben, különösen annak 19. cikkében szereplő eljárásjogi minimumszabályokat. Ezzel összefüggésben előzetes döntéshozatal céljából öt kérdést terjesztenek a Bíróság elé, és az ezekre adandó válaszoknak lehetővé kell tenni annak meghatározását, hogy a belga jog illeszkedik-e, vagy sem, az említett 19. cikkben foglalt követelményekhez, és hogy ez alapján a belga bíróságok által hozott, nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatok alapvetően hitelesíthetők-e európai végrehajtható okiratként.

1 — Eredeti nyelv: spanyol.

2 — A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.).

I – **Jogi háttér**

A – *Az uniós jog*

3. Az EVO-rendelet 1. cikke szerint az említett rendelet célja „a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozása annak érdekében, hogy minimumszabályok megállapítása révén lehetővé váljon a határozatok, bírósági egyezségek és közokiratok szabad mozgása a tagállamok között anélkül, hogy a végrehajtás szerinti tagállamban az elismerést és a végrehajtást megelőzően bármely közbenső eljárás meghozatalára lenne szükség”.

4. Az EVO-rendelet bevezetőjében szereplő 26 preambulumbekezdésből a jelen ügy szempontjából a következő preambulumbekezdéseket kell kiemelni:

„[…]

(10) Ha egy tagállam bírósága az adósnak az eljárásban való részvétele nélkül hoz határozatot egy nem vitatott követelésről, úgy a határozatnak a végrehajtás helye szerinti tagállamban történő vizsgálata csak akkor mellőzhető, ha kellő biztosíték áll rendelkezésre arra nézve, hogy a védekezéshez való jogot tiszteletben tartották.

(11) E rendelet törekszik az alapvető jogok érvényesülésének elősegítésére, és figyelembe veszi különösen az Európai Unió alapjogi chartájában elismert elveket. Különösen törekszik a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásának biztosítására, amint azt a charta 47. cikke elismeri.

(12) A határozat meghozatalára irányuló bírósági eljárás tekintetében minimumszabályokat kell megállapítani annak biztosítása érdekében, hogy az adós kellő időben, és olyan módon kapjon tájékoztatást a vele szemben induló bírósági eljárásról, az eljárásban a követelés vitatása érdekében való tevőleges részvételének követelményeiről, illetve részvétele elmaradásának következményeiről, hogy a védekezéséhez szükséges előkészületeket megtehesse.

[…]

(17) Az eljárási minimumszabályok teljes betartásának ellenőrzésére illetékes bíróságok – e szabályok betartása esetén – európai végrehajtható okiratként egy egységes tanúsítványt állítanak ki, amelyből az említett ellenőrzés és annak eredménye kitűnik.

(18) A tagállamok igazságszolgáltatásába vetett kölcsönös bizalom igazolja azt, hogy csak egyetlen tagállam bírósága döntsön arról, hogy egy határozatnak európai végrehajtható okiratként való hitelesítéséhez minden feltételt teljesítettek-e annak érdekében, hogy az összes többi tagállamban lehetővé váljon a határozat végrehajtása anélkül, hogy a határozat végrehajtása szerinti tagállamban az eljárási minimumszabályok helyes alkalmazását egy további bíróságnak vizsgálnia kellene.

(19) E rendelet nem tartalmaz arra irányuló kötelezettséget, hogy a tagállamok nemzeti jogszabályaikat a benne foglalt eljárási minimumszabályokhoz igazítsák. Ösztönzést nyújt az említett cél eléréséhez azáltal, hogy a határozatok hatékonyabb és gyorsabb végrehajthatóságát más tagállamokban csak akkor teszi lehetővé, ha az említett minimumszabályok teljesülnek.”

5. Az EVO-rendelet 6. cikkének (1) bekezdése alapján:

„(1) Egy tagállamban meghozott, nem vitatott követelésről szóló határozatot a származási bírósághoz bármely időpontban intézett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni, ha:

a) a határozat a származási tagállamban végrehajtható; és

b) a határozatot nem a joghatóságra vonatkozóan a 44/2001/EK rendelet II. fejezetének 3. és 6. szakaszában megállapított szabályok megsértésével hozták; és

c) a származási tagállam bírósági eljárása megfelel a III. fejezetben meghatározott követelményeknek, amennyiben a követelés a 3. cikk (1) bekezdésének b) vagy c) pontja értelmében nem vitatott; és

d) a határozatot az adósnak a 44/2001/EK rendelet 59. cikke értelmében vett lakóhelye szerinti tagállamban hozták, a következő esetekben:

– a követelés a 3. cikk (1) bekezdésének b) vagy c) pontja értelmében nem vitatott; és

– egy személy, a fogyasztó által a foglalkozási vagy kereső tevékenységén kívüli célból kötött szerződésre vonatkozik; és

– az adós a fogyasztó.”

6. Az EVO-rendelet „Nem vitatott követelésekre vonatkozó eljárások minimumszabályai” című III. fejezete a 12. cikk (1) bekezdésével kezdődik, amely alapján „[a] 3. cikk (1) bekezdésének b) vagy c) pontja értelmében nem vitatott követelésre vonatkozó határozat kizárólag akkor hitelesíthető európai végrehajtható okiratként, ha a származási tagállamban lefolytatott bírósági eljárás megfelel az e fejezetben meghatározott eljárási követelményeknek”.

7. A III. fejezetben található az EVO-rendelet 19. cikke is, amely „A felülvizsgálat minimumszabályai kivételes esetekben” címet viseli, és a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 13–18. cikk sérelme nélkül, egy határozat csak akkor hitelesíthető európai végrehajtható okiratként, ha az adós a származási tagállam joga szerint jogosult a határozat felülvizsgálatának kérelmezésére, amennyiben:

a) i. az eljárást megindító iratot vagy azzal egyenértékű iratot, illetve adott esetben a bírósági tárgyalásra való idézést a 14. cikkben előírt formák egyikének megfelelően kézbesítették; és

ii. a kézbesítés nem megfelelő időben történt meg ahhoz, hogy védelméről intézkedjen, anélkül hogy ez neki felróható lenne;

vagy

b) az adóst a követelés kifogásolásában *vis maior* vagy rendkívüli körülmények akadályozták meg, anélkül hogy ez neki felróható lenne,

feltéve mindegyik esetben, hogy az adós késedelem nélkül járt el.

(2) E cikk nem érinti a tagállamok azon lehetőségét, hogy az (1) bekezdésben említetteknél kedvezőbb feltételek mellett tegyék lehetővé a határozat felülvizsgálatát.”

B – *A belga jog*

8. A Belgisch Gerechtelijk Wetboek (belga polgári perrendtartás; a továbbiakban: BGW) a jelen ügy szempontjából releváns alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

– BGW 50. cikk: „A jogvesztő határidőket nem lehet lerövidíteni, és meghosszabbítani sem, még a felek jóváhagyása ellenére sem, kivéve a törvényben meghatározott esetekben és feltételek mellett. Ha azonban a 1048. cikk, a 1051. cikk és a 1253c. cikk c) és d) pontjában a fellebbezésre vagy ellentmondásra megállapított határidő a törvénykezési szünet alatt kezdődik és jár le, a határidő a következő törvénykezési év tizenötödik napjáig meghosszabbodik”.

– BGW 55. cikk: „Ha a törvény a határidő meghosszabbításáról rendelkezik az olyan felet illetően, aki Belgiumban nem rendelkezik lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, és a belföldi kézbesítés érdekében nem jelölt meg lakóhelyet, a meghosszabbítás időtartama: 1) tizenöt nap, ha a fél egy szomszédos államban vagy az Egyesült Királyságban; 2) harminc nap, ha a valamelyik másik európai országban, és 3) nyolcvan nap, ha a világ más helyén rendelkezik lakóhellyel”.

– BGW 860. cikk: „Független attól, hogy milyen alaki előírások elmulasztásáról vagy nem megfelelő betartásáról van szó, semmilyen eljárási cselekmény nem semmisíthető meg a törvény erre irányuló kifejezett rendelkezése nélkül. A kereset előterjesztésére megállapított határidők jogvesztő határidők. Az egyéb határidők csak akkor jogvesztők, ha a törvény így rendelkezik”.

– BGW 1048. cikk: „A nemzetek feletti és nemzetközi rendelkezésekben megállapított határidők sérelme nélkül, az ellentmondás benyújtására nyitva álló határidő a határozat kézbesítésétől vagy arról szóló értesítéstől számított egy hónap, a 792. cikk második és harmadik szakasza alapján. Ha a távol lévő fél nem rendelkezik Belgiumban lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, és a kézbesítésre sem jelölt meg belgiumi címet, az ellentmondásra vonatkozó határidő az 55. cikkben foglalt rendelkezéseknek megfelelően meghosszabbodik”.

– BGW 1051. cikk: „A nemzetek feletti és nemzetközi rendelkezésekben megállapított határidők sérelme nélkül, a fellebbezés benyújtására nyitva álló határidő a határozat kézbesítésétől vagy arról szóló értesítéstől számított egy hónap, a 792. cikk második és harmadik szakasza alapján. Az említett határidő számítása a határozat kézbesítésének napjával kezdődik az eljárást kezdeményező fél részére is. Ha az egyik fél, akinek kézbesítették, vagy akinek a kérelmére kézbesítették a határozatot, nem rendelkezik Belgiumban lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, és a kézbesítés érdekében belgiumi címet sem jelölt meg, a fellebbezésre vonatkozó határidő az 55. cikkben foglalt rendelkezéseknek megfelelően meghosszabbodik. Ugyanez a szabály alkalmazandó, ha az egyik fél, akit a 792. cikk második és harmadik szakasza alapján értesítettek a határozatról, nem rendelkezik Belgiumban lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, és kézbesítés érdekében belgiumi címet sem jelölt meg”.

II – **Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések**

9. A belgiumi székhellyel rendelkező Imtech Marine Belgium NV (a továbbiakban: Imtech) társaság különböző szolgáltatásokat nyújtott a görögországi székhelyű Radio Hellenic társaságnak. Miután a Radio Hellenic nem fizetett meg 23 506,99 euró összeget, amelyet az Imtech követelt tőle, ez utóbbi keresetet indított Belgiumban a Radio Hellenic ellen, és az EVO-rendelet értelmében azt kérte, hogy ítélettel kötelezzék fizetésre, és az ítéletet európai végrehajtható okiratként hitelesítsék. Az elsőfokú bíróság, a Rechtbank van Koophandel te Antwerpen (Belgium) elfogadhatónak és részben megalapozottnak nyilvánította az Imtech kérelmét. A Radio Hellenicet a távollétében a követelt összeg megfizetésére kötelezték (továbbá a felek között létrejött szerződésben kikötött kártérítés, késedelmi kamat, valamint az eljárás költségeinek megfizetésére). Mindazonáltal a bíróság megállapította, hogy

nem lehet az ítéletet európai végrehajtható okiratként hitelesíteni, az Imtech kérésének megfelelően, mivel a belga szabályozás nem tartja be az EVO-rendeletben megállapított eljárási minimumszabályokat. Az Imtech fellebbezéssel fordult a Hof van Beroep te Antwerpenhez az elsőfokú ítélet európai végrehajtható okiratként történő hitelesítésének megtagadása miatt.

10. Tekintettel a belga ítélkezési gyakorlatban és jogelméletben fennálló vitára arról, hogy konkrétan a belga jog megfelel-e, vagy sem, az EVO-rendelet 19. cikke alapján a kivételes esetekben történő felülvizsgálatra vonatkozó minimumszabályoknak – különösen, ha a jelen ügyhöz hasonlóan, az adóst távollétében marasztalták el, és a belga jogban a mulasztási ítéletekkel szemben előírt jogorvoslati eszközök benyújtására megállapított határidő lejárt –, a Hof van Beroep te Antwerpen úgy határozott, hogy eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Az [EUMSZ] 288. cikk megsértését jelenti-e az, ha azért nem alkalmazzák közvetlenül az [EVO]-rendeletet, mert

– a belga jogalkotó elmulasztotta e rendeletet átültetni a belga jogba, és

– a belga jogalkotó elmulasztotta felvenni a belga jogba a felülvizsgálati eljárást annak ellenére, hogy az ellentmondás és a fellebbezés lehetőségéről rendelkezik?

2) Amennyiben az első kérdésre nemleges válasz adandó: mivel a rendeletek közvetlen hatállyal bírnak, mit kell érteni a »határozat felülvizsgálatának« az [EVO]-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalma alatt? Csak akkor kell előírni felülvizsgálati eljárást, ha az idézés vagy az eljárást megindító irat kézbesítésére vagy az arról szóló értesítésre a [EVO]-rendelet 14. cikke értelmében, azaz a kézhezvétel bizonyítéka nélkül kerül sor? A [BGW] 1047. és azt követő cikkei szerinti ellentmondás és a [BGW] 1050. és azt követő cikkei szerinti fellebbezés útján a belga jog nem nyújt elegendő biztosítékokat ahhoz, hogy teljesüljön a »felülvizsgálati eljárás« [EVO]-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerinti feltétele?

3) Az [EVO]-rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti elegendő védelmet biztosít-e a [BGW] 50. cikke, amelynek értelmében a [BGW] 860. cikkének (2) bekezdésében, 55. cikkében és 1048. cikkében a jogvesztő határidőket *vis maior* vagy az [adósnak] nem róható rendkívüli körülmények esetén meg lehet hosszabbítani?

4) Olyan bírósági határozat-e a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés, amelyet eljárást megindító irattal kell kérelmezni? Amennyiben igen: a bírónak kell-e európai végrehajtható okiratként hitelesítenie a határozatot, és a hivatalvezetőnek kell-e a hitelesítést igazolnia? Amennyiben nem: lehet-e a hivatalvezető feladata a határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítése?

5) Amennyiben az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés nem bírósági határozat: az európai végrehajtható okiratot nem eljárást megindító irattal kérő kérelmező kérheti-e utólag – azaz a határozat jogerőre emelkedését követően – a hivatalvezetőtől az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítést?”

11. Mivel a Bíróság nem tartotta elegendőnek a kérdést előterjesztő bíróság által adott indokolást, tájékoztatáskérést intézett hozzá, hogy nyújtsa be az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban hivatkozott nemzeti rendelkezések szövegét és a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlatot, valamint adjon kiegészítő információkat az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés második részkérdése és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés tekintetében. A Hof van Beroep te Antwerpen megadta a kért tájékoztatást és magyarázatokat.

12. A jelen eljárásban a portugál, a belga és a lengyel kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

III – **Elemzés**

13. Általános jelleggel meg kell jegyezni, hogy az EVO-rendelet 6. cikke (1) bekezdésének c) pontja és 12. cikke szerint a mulasztási határozat, amelyről a jelen ügyben is szó van, csak akkor hitelesíthető európai végrehajtható okiratként, ha teljesülnek az említett rendelet 13. és azt követő cikkeiben megállapított minimumkövetelmények, amelyek célja annak biztosítása, hogy az adós megkapja az eljárással kapcsolatos szükséges tájékoztatást, és mindenképpen lehetősége legyen a meghallgatásra és a védelme iránti intézkedésre.[3] Ebben az összefüggésben kell tárgyalni a hivatkozott rendelet 19. cikkét, amelynek értelmezésére a Hof van Beroep te Antwerpen által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések irányulnak.

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés*

14. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 288. cikk, tekintettel arra, hogy előírja, hogy a rendeletek teljes egészében kötelezőek, sérelmet szenved-e azon tény miatt, hogy a belga nemzeti szabályozás esetleg nem illeszkedik az EVO-rendeletben foglaltakhoz, különösen a kivételes esetekben történő felülvizsgálati eljárás előírását illetően.

1. A felek főbb érvei

15. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel kapcsolatban észrevételeket benyújtó perbeli résztvevők egyetértenek abban, hogy az EVO-rendelet nem kötelezi a tagállamokat, hogy jogrendszereikben meghatározott felülvizsgálati eljárásról rendelkezzenek. Márpedig, ha egy tagállamban nincs előírva ilyen lehetőség, e tagállam bíróságai nem hitelesíthetnek egy bírósági határozatot európai végrehajtható okiratként.

2. Értékelés

16. Az EVO-rendeletnek már a (19) preambulumbekezdése kimondja, hogy „e rendelet nem tartalmaz arra irányuló kötelezettséget, hogy a tagállamok nemzeti jogszabályaikat a benne foglalt eljárási minimumszabályokhoz igazítsák”. Ezen túlmenően az említett rendelet 19. cikke úgy rendelkezik, hogy „egy határozat csak akkor hitelesíthető európai végrehajtható okiratként, ha az adós *a származási tagállam joga szerint* jogosult a határozat felülvizsgálatának kérelmezésére”[4]. Úgy vélem tehát, hogy az EVO-rendelet nem követeli meg, hogy a belga jogszabályokat a benne foglalt eljárási minimumszabályokhoz igazítsák. Ahogy a (19) preambulumbekezdés is rámutat, az EVO-rendelet kétségtelenül „ösztönzést” nyújt ahhoz, hogy elérjék a nemzeti szabályozásnak a rendeletben foglalt

3 — Lásd analógia útján: Krombach-ítélet, C-7/98, EU:C:2000:164, amelyben a Bíróság megállapította, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményre hivatkozással (HL 1972. L 299., 32. o.; egységes szerkezetbe foglalt változat: HL 1998. C 27., 1. o.), hogy „jóllehet az Egyezmény célja »a bírósági határozatok kölcsönös elismerésére és végrehajtására vonatkozó alakiságok egyszerűsítése«, e cél mindazonáltal nem valósítható meg a védelmi jogok rovására” (43. pont). Lásd továbbá: Debaecker kontra Bouwman ítélet, 49/84, EU:C:1985:252, 10. pont.

4 — Kiemelés tőlem. Az EVO-rendelet 4. cikkének 4. pontja így határozza meg a „származási tagállamot”: „azon tagállam, amelyben az európai végrehajtható okiratként hitelesítendő határozatot kiadták”.

eljárási minimumszabályokhoz való említett igazítását azáltal, hogy a származási államban hozott, nem vitatott követelésekre vonatkozó határozatok hatékonyabb és gyorsabb végrehajthatóságát elősegítse más tagállamokban, de csak akkor, ha az említett minimumszabályok teljesülnek; így ha e kiigazítás nem történik meg, nincs szó az EUMSZ 258. cikk értelmében vett kötelezettségszegésről.[5]

17. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ javasolom adni, hogy nem sérti az EUMSZ 288. cikket pusztán az a tény, hogy a nemzeti jog esetlegesen nem ír elő olyan meghatározott felülvizsgálati eljárást, amely megfelel az EVO-rendelet 19. cikkében foglalt rendelkezéseknek.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés első és második részkérdése*

18. A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést három részkérdésre osztva terjeszti elő arra az esetre, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre nemleges válasz adandó. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés harmadik részkérdése ugyanahhoz a kérdéskörhöz kapcsolódik, mint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés, ezért azokat együtt tárgyalom. Így először az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés első két részkérdését vizsgálom meg. A kérdést előterjesztő bíróság egyrészt azt kérdezi, hogy mit kell az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat felülvizsgálata" alatt érteni, másrészt arra kér választ, hogy a nemzeti jogrendnek kizárólag akkor kell-e rendelkeznie felülvizsgálati eljárásról, ha kézhezvétel bizonyítéka nélkül kerül sor egy idézés vagy eljárást megindító irat kézbesítésére (az EVO-rendelet 14. cikke).

1. A felek főbb érvei

19. A portugál kormány emlékeztet arra, hogy az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdésében foglaltak értelmében az ítélet felülvizsgálata iránti kérelem lehetősége azon alapszik, hogy két esetben az adós számára lehetetlen kifogásolni a követelést, anélkül hogy neki ez felróható lenne: az első eset, ha az eljárást megindító iratot vagy a bírósági tárgyalásra való idézést nem kellő időben kézbesítették ahhoz, hogy a védelme iránt intézkedjen, anélkül hogy ez neki felróható lenne; a második eset pedig, ha az adóst a követelés kifogásolásában *vis maior* vagy rendkívüli körülmények akadályozták meg, anélkül hogy ez neki felróható lenne. Emlékeztet arra, hogy a tagállamok nem kötelesek jogrendjükben kifejezetten előírni egy ilyen jellegű felülvizsgálati lehetőséget, bár ha ezt nem teszik meg, a bíróságaik által hozott határozatokat nem lehet európai végrehajtható okiratként hitelesíteni.

20. A Bizottság szerint egy bírósági határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítéséhez szükség van arra, hogy a nemzeti jog felülvizsgálati eljárást írjon elő az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdésében meghatározott két esetben. A felülvizsgálatot tehát egyrészt olyan esetekre kell előírni, amelyekben az eljárást megindító iratot vagy a bírósági tárgyalásra való idézést az EVO-rendelet 14. cikke szerinti egyik formában kézbesítették az adósnak (végeredményben, ahogy az említett cikk címe is szól, „kézhezvétel bizonyítéka nélkül"), de elegendő idő nélkül ahhoz, hogy intézkedhessen a védelméről, anélkül hogy ez neki felróható lenne (az a) pont); másrészt a felülvizsgálatnak bármely olyan esetre is ki kell terjednie, amelyben az adós *vis maior* vagy neki fel nem róható rendkívüli körülmények miatt nem tudta kifogásolni a követelést (a b) pont); ez utóbbi esetek közé tartozik a kézhezvétel bizonyítékával történő (13. cikk), de valamilyen hibát rejtő kézbesítés.

5 — Az iratokból megállapítható, hogy kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás van folyamatban Belgium ellen, de ahogy az a Bizottság észrevételeiből kitűnik (27. pont), a kötelezettségszegés nem arra vonatkozik, hogy a belga jogot nem igazították az EVO-rendelet 12. és azt követő cikkei (ideértve a 19. cikkét) szerinti eljárási minimumszabályokhoz, hanem többek között arra a tényre, hogy Belgium bírósági határozatokat európai végrehajtható okiratként hitelesít, annak ellenére, hogy a hivatkozott rendelet 30. cikke (1) bekezdésének megfelelően nem értesítette a Bizottságot a belga jogban meglévő olyan eljárásról, amely megfelel a 19. cikk feltételeinek. A kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást jelenleg felfüggesztették a Bíróság jelen ügyre vonatkozó döntéshozataláig.

21. A Bizottság megjegyzi, hogy sem a belga jogban meghatározott két jogorvoslati lehetőség, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében hivatkozik (az „ellentmondás”, illetve a „fellebbezés”), sem pedig a BGW 1132. cikke szerinti „polgári jogi felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslata” (amelyre a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiben nem hivatkozik) nem tesz eleget az EVO-rendelet 19. cikkében megállapított minimumkövetelményeknek.

2. Értékelés

a) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés első részkérdése

22. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés első részkérdésével a kérdést előterjesztő bíróság annak tisztázását kéri, hogy mit kell az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „határozat felülvizsgálata” alatt érteni.

23. Meg kell jegyezni e tekintetben, hogy a rendelet nem határozza meg, hogy miben áll a kivételes esetekben történő felülvizsgálat, és annak megállapítására szorítkozik, hogy a nemzeti jogban kell lennie olyan eljárásnak, amely lehetővé teszi, hogy az adós megtámadhassa a határozatot az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdésében előírt esetekben (az e bekezdésben említetteknél akár kedvezőbb feltételek mellett, amint erről e cikk (2) bekezdése rendelkezik).

24. E tekintetben, mivel az uniós jogban ez az eljárás nincs meghatározva, és az EVO-rendelet a származási tagállam jogszabályaira kifejezetten hivatkozik, a tagállamok választhatnak az egyik vagy másik jogorvoslati típus között, feltéve hogy a kiválasztott eljárás megfelelően tiszteletben tartja az adós védelemhez és tisztességes eljáráshoz való jogát (az EVO-rendelet (10) és (11) preambulumbekezdése). Véleményem szerint a hivatkozott rendelet 18. cikkével való analógia útján, és amint azt az EVO-rendelet (14) preambulumbekezdése is megállapítja, az adós védelemhez való jogának tiszteletben tartása megköveteli, hogy lehetősége nyíljon a határozat teljes körű felülvizsgálatára, nem egyszerűen jogkérdésekre korlátozódva. [6]

b) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés második részkérdése

25. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés második részkérdése arra vonatkozik, hogy az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerinti felülvizsgálati eljárás alkalmazható-e az azon esetektől eltérő esetekre, amelyekben az eljárást megindító iratot vagy a bírósági tárgyalásra való idézést az említett rendelet 14. cikkében megállapított formában kézbesítették; ezzel kapcsolatban előzetesen meg kell jegyeznem, hogy a Bíróság arra kérte a kérdést előterjesztő bíróságot, hogy tisztázza azt, hogy az alapeljárás mennyiben tartozik (vagy nem tartozik) ténylegesen ebbe az esetbe. A kérdést előterjesztő bíróság válasza szerint „az alapjogvita kizárólag arra az esetre vonatkozik, amikor az adósnak – a kézbesítés formájától függetlenül – nincs lehetősége az eredeti határozat érdemi felülvizsgálatára *vis maior* vagy szándékán kívül eső rendkívüli körülmények esetén”. Másképpen szólva, a kérdést előterjesztő bíróság megerősítette, hogy a jelen ügy tényállása elvileg az EVO-rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja alá tartozik.

26. Mindazonáltal úgy vélem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés második részkérdését, az előterjesztés szerinti formában, érdemes megválaszolni, függetlenül attól, hogy az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdésében meghatározott két feltételezett helyzet közül melyikbe tartozik az alapeljárás tényállása. Ennek oka, hogy a hivatkozott rendelkezés a határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítését nem attól teszi függővé, hogy az EVO-rendelet

6 — E tekintetben továbbá: S. Pabst, „Art. 19 EG-VollstrTitel VO”, in: T. Rauscher (szerk.): *Europäisches Zivilprozess- und Kollisionsrecht – Kommentar*. Sellier, 2010., 13. pont.

19. cikkének (1) bekezdésében leírt valamelyik kivételes helyzet által érintett adósnak *konkrétan* van-e vagy volt-e lehetősége a határozat felülvizsgálatát kérni, hanem ahhoz a feltételhez köti, hogy a származási állam jogrendszerében *absztraktan* létezik-e „megfelelő mechanizmus” (a (14) preambulumbekezdés) a bírósági határozat teljes körű felülvizsgálatának mindkét esetben való kérelmezésére.[7] Ezenkívül az említett rendelet 30. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján tájékoztatni kell a Bizottságot e mechanizmusról.

27. E megállapítást az a tény is megerősíti, hogy a jelen ügyhöz hasonlóan az ügyben eljáró bíróság nem mindig tudja, hogy a távollévő adós az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerinti két helyzet közül melyikbe tartozik, így annak eldöntésekor, hogy a meghozott bírósági határozat európai végrehajtható okiratként hitelesíthető-e, vagy sem, az eljáró bíróságnak kell értékelnie absztrakt és nem konkrét módon a jogorvoslati lehetőségek rendelkezésre állását.

28. A kifejtett okok miatt ugyanis ahhoz, hogy a tagállami bíróságok által hozott határozatokat európai végrehajtható okiratként lehessen hitelesíteni, nem elegendő, hogy az adott tagállam jogrendje előírjon egy felülvizsgálati eljárást arra az esetre, ha az idézésnek vagy az eljárást megindító iratnak az adós részére történő kézbesítése az EVO-rendelet 14. cikkében megállapított formák egyikének megfelelően történt, azaz kézhezvétel bizonyítéka nélkül [, nyilvánvalóan feltéve, hogy a kézbesítés nem megfelelő időben történt meg ahhoz, hogy védelméről intézkedjen, anélkül hogy ez neki felróható lenne, amint ezen együttes feltételeket a hivatkozott rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának ii. alpontja megállapítja].[8] Ezenkívül szükség van arra, hogy az adott tagállam jogrendszere rendelkezzen egy felülvizsgálati eljárással, ha megállapítható az említett rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti eset, azaz, hogy az adós (az EVO-rendelet 13. cikke szerinti módon történő kézbesítések esetében is, azaz kézhezvétel bizonyítékával) *vis maior* vagy neki fel nem róható rendkívüli körülmények miatt nem tudta kifogásolni a követelést.

C – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés harmadik részkérdése és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés*

29. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés harmadik részkérdése és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdés arra irányul, hogy az ellentmondás és a fellebbezés szabályozása a nemzeti jogban, beleértve a kérelmek előterjesztésére vonatkozó határidő *vis maior* esetén történő meghosszabbításának lehetőségét is, az EVO-rendelet 19. cikkének (1) bekezdése szerinti rendkívüli körülmények esetén igazodik-e a felülvizsgálat követelményeihez.

1. A felek főbb érvei

30. A lengyel kormány a „vis maior” és „az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények” közötti különbség vizsgálatát követően azt állítja, hogy azon jogvesztő határidők meghosszabbításának lehetősége, amelyet az adós „vis maior” és „az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények” miatt nem tudott betartani, elegendő védelmet nyújt a hivatkozott 19. cikk szempontjából.

7 — Lásd többek között: S. Arnold, „VO (EG) 805/2004 – Art. 19”, in: Geimer/Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil- und Handelssachen*, 2014., 1. pont.; S. Pabst, i. m. (6. lábjegyzet), 4. pont, valamint Kropholler / von Hein, „Art. 19 EuVTVO”, in: *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. kiadás, Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011., 5. pont és az ott hivatkozott szerzők.

8 — A rendelkezés szövege félreérthető, mert a felróhatóság szó szerint a kézbesítésre vonatkozik, miközben a kézbesítés, ha valójában kézhezvétel bizonyítéka nélkül történik, egyáltalán nem függ az adóstól. Úgy lenne tehát logikus értelmezni, hogy az adósnak való felróhatóság *azon körülményekre vonatkozik, amelyek között az adós tudomást szerez a kézbesített irat tartalmáról*, így akkor válik felelőssé, ha például hanyagság miatt nem ellenőrzi rendszeresen a leveleit (lásd e tekintetben: S. Pabst, i. m. [6. lábjegyzet], 9. pont, és S. Arnold, i. m. [7. lábjegyzet], 11. pont; továbbá: J. F. van Drooghenbroeck és S. Brijs: „La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen”, in.: G. de Leval és M. Candela Soriano [szerk.], *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Brüsszel: Larcier, 2007., 249. o.).

31. A Bizottság azon az álláspontón van, hogy a BGW-nek a belga ítélkezési gyakorlat szerint értelmezett 50. cikke nem tűnik úgy, hogy lehetővé tenné (a fellebbezésre és az ellentmondásra) megállapított határidők meghosszabbítását az EVO-rendelet 19. cikke szerinti követelményeknek megfelelően, különösen azért, mert a belga jog a „vis maior” fogalmát nagyon szigorúan értelmezi, amely nem terjed ki a hivatkozott 19. cikk értelmében vett „rendkívüli körülményeknek” megfelelő esetekre.

32. A belga kormány az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első három kérdésre együttesen azt a választ javasolja adni, hogy az adós Belgiumban minden esetben, *vis maior* vagy rendkívüli körülmény esetén is, rendelkezik az EVO-rendelet által előírt feltételek szerint megfelelő és elegendő jogorvoslati eszközzel. A „vis maior” és „az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények” fogalmaival kapcsolatban megjegyzi, hogy a belga Hof van Cassatie meghatározása szerint a „vis maior” fogalmába „az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények” is beletartoznak, feltéve hogy az adós számára kizárt volt az eljárás lehetősége, és e körülmények nem voltak előreláthatóak és elkerülhetőek. Ezenkívül a belga kormány szerint az az alperes, akinek nincs tudomása az eljárás megindításáról, és akinek nem kézbesítették a bírósági határozatot, e határozattal szemben ellentmondással élhet vagy fellebbezést nyújthat be a tudomásszerzést követően, még akkor is, ha az ilyen kérelmek előterjesztésére előírt szokásos határidő már lejárt, feltéve hogy késedelem nélkül jár el.

2. Értékelés

33. A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint a belga jogrendszer a jelen ügyhöz hasonló esetekben alapvetően két jogorvoslati eljárást ír elő a bírósági határozat tekintetében: az ellentmondást, amely kifejezetten a mulasztási ítéletek megtámadására szolgál (a BGW 1047. és azt követő cikkei), és a fellebbezést (a BGW 1050. és azt követő cikkei). A BGW 1048. és a BGW 1051. cikkének az adott jogorvoslatra vonatkozó rendelkezései szerint az előterjesztésre nyitva álló határidő a határozat kézbesítésétől számított egy hónap, amely határidő a BGW 55. cikke alapján meghosszabbítható, ha az alperes Belgiumban nem rendelkezik lakóhellyel. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a belga Hof van Cassatie úgy értelmezi a BGW 50. cikkét, hogy *vis maior* esetén jóváhagyja a jogorvoslati kérelmek előterjesztésére vonatkozó határidő meghosszabbítását.

34. Mindenekelőtt abból kell kiindulni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata a nemzeti jog értelmezése. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis „a Bíróságnak nem feladata, hogy valamely előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretén belül nemzeti rendelkezések értelmezése tárgyában foglaljon állást, vagy hogy eldöntse, a kérdést előterjesztő bíróság által adott értelmezés helytálló-e”.[9] A Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel arra, hogy az uniós jogi szabályokat meghatározott ügyre alkalmazza.[10]

35. A jelen ügyben e tekintetben a Bíróság feladata megadni a kérdést előterjesztő bíróság számára az EVO-rendelet 19. cikkének tartalmával és az abban foglalt követelményekkel kapcsolatos minden szükséges információt, míg a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megállapítania a kért értelmezésből fakadó következtetéseket, és meghatározni, hogy a nemzeti szabályozás megfelel-e, vagy sem, a hivatkozott 19. cikk szerinti eljárásjogi minimumkövetelményeknek.

36. Ahogy korábban már jeleztem, az EVO-rendelet 19. cikke, az EVO-rendelet II. fejezetének többi rendelkezéséhez hasonlóan, számos olyan eljárásjogi minimumszabályt állapít meg, amelyeket a származási tagállam bírósági eljárásai során be kell tartani ahhoz, hogy az e tagállam bíróságai által a nem vitatott követelések tekintetében hozott határozatokat az említett tagállamban európai végrehajtható okiratként lehessen hitelesíteni. Konkrétan a hivatkozott 19. cikk a jelen indítvány

9 — Többek között: Padawan-ítélet, C-467/08, EU:C:2010:620, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

10 — Többek között: Patriciello-ítélet, C-163/10, EU:C:2011:543, 21. pont; NLB Leasing ítélet, C-209/14, EU:C:2015:440, 25. pont.

28. pontjában leírt két esetet szabályozza. Amint azt már említettem, ahhoz, hogy egy tagállam jogrendszere megfeleljen a kivételes esetekben történő felülvizsgálat minimumszabályainak, lehetővé kell tennie, hogy az adós kérelmezhesse a nem vitatott követelésre vonatkozó határozat felülvizsgálatát, ha a kettő közül valamelyik eset fennáll.

37. Az EVO-rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontjában említett helyzet kifejezetten arra az esetre vonatkozik, amelyben azt az iratot, amellyel szemben az adósnak állást kellett volna foglalnia, az említett rendelet 14. cikkében előírt egyik formában kézbesítették az adós számára; valamennyi ilyen kézbesítési forma közös jellemzője, hogy nem rendelkeznek biztosítékkal, hanem az adós, az irat címzettje, csak nagy valószínűséggel vette azt kézhez, amint azt a rendelet (14) preambulumbekezdése kiemeli. Lehetséges azonban, és már a hivatkozott rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt helyzetre térnék át, hogy a kézbesítés megtörtént, ráadásul a 13. cikkben foglaltak szerint (azaz az adós általi kézhezvétel bizonyítékával), de az adós számára *vis maior* vagy az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények miatt lehetetlen volt a követelést kifogásolni. Az is előfordulhat, hogy a kézbesítés ugyan megtörtént, de hibás módon, az EVO-rendeletben foglalt minimumszabályok figyelmen kívül hagyásával.

38. Pontosan egy ilyen eset szolgált az eco cosmetics és Raiffeisenbank St. Georgen ítélet[11] alapjául, amelyben a kézbesítés nem érvényesen vagy egyáltalán nem történt meg, és a Bíróság az EVO-rendelet 19. cikkével látszólag analóg rendelkezést, az 1896/2006 rendelet[12] 20. cikkét értelmezte. A hivatkozott 20. cikk egy olyan európai fizetési meghagyás különleges esetekben történő felülvizsgálatáról rendelkezik, amelyet európai fizetési meghagyásos eljárás során bocsátottak ki. Az említett ítéletben a Bíróság megállapította, hogy ha az európai fizetési meghagyást nem az 1896/2006 rendeletben megállapított minimumszabályoknak megfelelő módon kézbesítették, akkor nem alkalmazhatók az említett rendeletben – többek között annak 20. cikkében – előírt eljárások. Ilyen esetben a kötelezettnek nem volt reális és megalapozott lehetősége, hogy az említett meghagyással szemben – a hivatkozott rendelet 16. cikkében foglaltak szerint – ellentmondással éljen.[13] Amennyiben a kézbesítéssel kapcsolatos szabálytalanságra csak az európai fizetési meghagyás végrehajthatónak nyilvánítása után derül fény, a kötelezett számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a nemzeti jogban rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeknek megfelelően azt megtámadja;[14] következésképpen, ha bebizonyosodik az említett szabálytalanság, a végrehajthatónak nyilvánítás érvénytelenné válik.

39. A Bíróság által az eco cosmetics és Raiffeisenbank St. Georgen ítéletben[15] az 1896/2006 rendelet 20. cikkével kapcsolatban előadott érvelés véleményem szerint azonban nem alkalmazható egy olyan, csak látszólag analóg rendelkezés esetében, mint az EVO-rendelet 19. cikke. Az említett ítélet szerint az 1896/2006 rendeletben megállapított minimumkövetelményeknek nem megfelelő kézbesítés nem teszi lehetővé az adós számára az európai fizetési meghagyás megtámadását az ugyanezen rendeletben kifejezetten erre tekintettel megállapított jogorvoslati lehetőség, az ellentmondás útján. Ebben az esetben a hivatkozott rendelet 20. cikke szerinti felülvizsgálati lehetőség meg sem nyílik. Amennyiben az európai fizetési meghagyás végrehajthatóvá válik annak következményeként, hogy a kötelezettnek nem volt lehetősége ellentmondással élni, az említett végrehajthatóság azon nemzeti jogban előírt jogorvoslati lehetőségek útján támadható meg, amelyre az 1896/2006 rendelet 26. cikke is utal a rendeletben nem szabályozott minden eljárási kérdéssel kapcsolatban, de nem a 20. cikkében meghatározott jogorvoslattal élve.

11 — C-119/13 és C-120/13, EU:C:2014:2144.

12 — Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 399., 1. o.).

13 — Amint azt a Bíróság az említett ítélet 41. pontjában kimondta, „ha […] az európai fizetési meghagyást nem [az 1896/2006 rendeletben] megállapított minimumszabályoknak megfelelő módon kézbesítik, akkor a kötelezett […] nem feltétlenül rendelkezik az annak eldöntéséhez szükséges valamennyi információval, hogy éljen-e ellentmondással a fizetési meghagyással szemben”. Ez ugyanakkor érinti az ellentmondásra vonatkozó határidő lejártától függő eljárások érvényességét, amint az a hivatkozott 20. cikk szerinti felülvizsgálati eljárás esetében történik.

14 — Az eco cosmetics és Raiffeisenbank St. Georgen ítélet, C-119/13 és C-120/13, EU:C:2014:2144, 46. és 47. pont.

15 — C-119/13 és C-120/13, EU:C:2014:2144.

40. Márpedig az 1896/2006 rendelet 20. cikkétől eltérően az EVO-rendelet 19. cikke nem hoz létre és nem szabályoz az uniós jog részét képező felülvizsgálati kérelmet,[16] hanem számos minimumkövetelményt állapít meg, amelyeket a tagállamok eljárási jogának be kell tartania (*in abstracto*) ahhoz, hogy a tagállamok bíróságai által kibocsátott határozatokat európai végrehajtható okiratként lehessen hitelesíteni.[17]Ha az EVO-rendelet keretében hibásan kézbesítik azt az iratot, amellyel szemben az adósnak állást kell foglalnia – még abban az esetben is, amelyre a Bizottság is hivatkozik, miszerint ha az EVO-rendelet 13. cikkében meghatározott, az adós általi kézhezvétel bizonyítékával történő kézbesítési formák valamelyikét alkalmaztak –, az EVO-rendelet 19. cikke továbbra is alkalmazandó.

41. Márpedig az EVO-rendelet 19. cikkében megállapított eljárási minimumkövetelmények betartásához a nemzeti jogban előírt jogorvoslati lehetőségek nem határozhatnak meg – különösen olyan esetekben, amelyekben a kézbesítés hibásan történt, bár nemcsak ilyen esetekben – olyan határidőt, amely azon irat kézbesítésének időpontjában kezdődik, amellyel szemben az adósnak állást kell foglalnia. Ugyanis különböző okok miatt előfordulhat, hogy a kézbesítés megtörtént, az adós mégsem szerez tudomást a belső jog szerinti határidőn belül a kézbesített irat tartalmáról, vagy anélkül, hogy neki felróható lenne, nem szerez tudomást kellő időben ahhoz, hogy a védekezéséről intézkedhessen. Ahogy azt a kérdést előterjesztő bíróság maga is elismeri a Bíróság kérésére benyújtott kiegészítő tájékoztatásban, „a keresetindításra megállapított határidő korábban lejárhat, minthogy az adós azt ki tudta volna használni”.

42. E következtetést támasztja alá a Bíróság által (a 44/2001 rendelet[18] 34. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatban) az ASML-ítéletben[19] tett megállapítás, amelyben kijelenti, hogy „ahhoz, hogy a távol lévő alperesnek a 44/2001 rendelet 34. cikkének 2. pontja értelmében véve »lehetősége« legyen a vele szemben távollétében hozott határozat megtámadására, az szükséges, hogy az alperes úgy ismerje meg e határozat tartalmát, hogy a származási állam bírósága előtt megfelelő időben ténylegesen érvényesíthette jogait”[20], és az Emberi Jogok Európai Bíróságának Miragall Escolano és társai ügyben hozott ítélete[21], amelynek értelmében „a keresetindításhoz vagy fellebbezés benyújtásához való jogot attól az időponttól kezdve kell gyakorolni, amikor az érdekeltek ténylegesen megismerhetik a számukra marasztalást tartalmazó, vagy törvényes jogaikat és érdekeiket sértő bírósági határozatokat”.

43. Következésképpen úgy vélem, hogy nem felel meg a kivételes esetekben történő felülvizsgálatra vonatkozó minimumszabályoknak az a tagállami szabályozás, amely korlátozza az alperest a határozat felülvizsgálatának kérelmezésében az egy hónapos határidő lejártát követően, amely a kézbesítés időpontjában, és nem abban az időpontban kezdődik, hogy az alperes megismeri a kézbesített irat tartalmát. Azt, hogy tényleg így történik-e a nemzeti jog esetében, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell értékelnie.

44. Arra vonatkozóan, hogy a BGW rendelkezései szerinti jogorvoslati eszközökre vonatkozó jogvesztő határidők *vis maior* vagy az adósnak fel nem róható rendkívüli körülmények esetén fennálló meghosszabbítási lehetősége elegendő-e az EVO-rendelet 19. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti követelményeknek való megfeleléshez, hangsúlyozom, hogy a kérdést előterjesztő bíróság feladata a

16 — Lásd e tekintetben továbbá: S. Pabst, i. m. (6. lábjegyzet), 3. pont.

17 — E tekintetben továbbá: S. Arnold, i. m.. (7. lábjegyzet), 4. pont, aki kiemeli, hogy az 1896/2006 rendelet 20. cikkétől eltérően az EVO-rendelet 19. cikke nem állapít meg semmilyen konkrét következményt arra az esetre, ha az adós felülvizsgálat iránti kérelmének helyt adnak (ugyanott, 8. pont).

18 — A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i tanácsi rendelet (HL L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.). Amint a Bizottság kiemeli, az EVO-rendelet 19. cikke hasonló szerepet tölt be, mint a 44/2001 rendelet 34. cikkének (2) bekezdése, így ez utóbbi rendelkezés értelmezése az előbbi szempontjából is releváns.

19 — C-283/05, EU:C:2006:787, 48. pont.

20 — Lásd továbbá: Debaecker kontra Bouwman ítélet, 49/84, EU:C:1985:252: „annak megállapítása, hogy a kézbesítés a védekezéshez szükséges megfelelő időben történt-e, ténybeli értékeléstől függ, és ezért nem lehet sem a származási bíróság nemzeti joga, sem a megkeresett bíróság nemzeti joga alapján szabályozni” (27. pont).

21 — EJEB, 2000. január 25-i Miragall Escolano és társai kontra Spanyolország ítélet, Ítéletek és Határozatok Tára, 2000-I, 275. o., 37. §.

nemzeti jog értelmezése. Márpedig a „vis maior” és az adósnak fel nem róható egyéb „rendkívüli körülmények” kategóriáinak az EVO-rendelet 19. cikke (1) bekezdése b) pontjában való párhuzamos alkalmazásából egyértelműen kitűnik, hogy az említett rendelkezés különbséget tesz e két fogalom között.[22] Véleményem szerint ezért ebből arra lehet következtetni, hogy az EVO-rendelettel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a vitatott követelésre vonatkozó bírósági határozat megtámadására irányadó határidők meghosszabbítását kizárólag „vis maior” esetén fogadja el, anélkül hogy figyelembe venne az adósnak fel nem róható egyéb olyan „rendkívüli körülményeket,” amelyek megakadályozhatták őt a követelés vitatásában. Ez teljesen összhangban van azzal a céllal, hogy egy határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítése csak akkor legyen megengedhető, ha megfelelően biztosított az adós védelemhez és tisztességes eljáráshoz való joga (lásd az EVO-rendelet (10) és (11) preambulumbekezdését). Azt, hogy ez a helyzet-e a vitatott nemzeti rendelkezés esetén, a kérdést előterjesztő bíróság feladata értékelni.

45. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés harmadik részkérdésére és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésre azt a választ javaslom adni, hogy nem felel meg a kivételes esetekben történő felülvizsgálatra vonatkozó minimumszabályoknak az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az adóst a határozat felülvizsgálatának kérelmezésében azon határidő lejártát követően, amely a kézbesítés időpontjában, és nem abban az időpontban kezdődik, hogy az adós ténylegesen megismeri a kézbesített irat tartalmát. A kérdést előterjesztő bíróság feladata értékelni, hogy a nemzeti eljárási jog és annak a tagállami bíróságok általi értelmezése a nem vitatott követelésre vonatkozó bírósági határozat elleni jogorvoslat előterjesztésére megállapított határidők meghosszabbítását nemcsak *vis maior* esetén, hanem akkor is lehetővé teszi-e, ha az adósnak fel nem róható egyéb olyan rendkívüli körülmények állnak fenn, amelyek megakadályozhatták az adóst a követelés vitatásában, az EVO-rendelet 19. cikkének rendelkezése szerint.

D – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés*

46. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a bírósági határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítése a bírónak fenntartott igazságszolgáltatási jellegű aktus-e, amelyet eljárást megindító irattal kell kérelmezni, vagy a hivatalvezetőt meg lehet-e bízni a hitelesítéssel.

1. A felek főbb érvei

47. A belga kormány azon az álláspontón van, hogy a hitelesítés nem igazságszolgáltatási jellegű aktus, ezért a hivatalvezető feladata lehet.

48. A lengyel kormány előadja, hogy az eljárási autonómia elve értelmében a nemzeti jognak kell meghatározni, mely hatóság feladata a hitelesítés. Nem feltétlenül szükséges, hogy bíró legyen, feltéve hogy tiszteletben tartják a hatékonyság elvét.

22 — Az alkalmazott kifejezés ugyanaz, mint az 1896/2006 rendelet 20. cikke (1) bekezdésének b) pontjában, amely rendelkezéssel kapcsolatban a Bíróság már megerősítette a Novontech-Zala végzésben (C-324/12, EU:C:2013:205, 24. pont), hogy két különböző kategóriáról van szó, megállapítva, hogy „*vis maior* hiányában [...] olyan rendkívüli körülmények [fennállása szükséges], amelyek megakadályozták a kötelezettnek a követeléssel szembeni, e célból előírt határidőn belüli ellentmondását”.

49. A portugál kormány szerint az említett rendelet nem írja elő, hogy feltétlenül a bíró legyen az a személy, akinek a nem vitatott követelést európai végrehajtható okiratként hitelesítenie kell,[23] de leszögezi, hogy a bírósági határozatok esetében a hitelesítésre vonatkozó határozat bírósági igazságszolgáltatási aktusnak minősül, így a határozatot hozó bíró rendelkezik hatáskörrel annak ellenőrzésére is, hogy a rendelet által az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés céljából előírt feltételek teljesülnek-e: a határozatot, amely lehetővé teszi az egyedi végrehajtható okirat automatikus és további alakiságok nélkül való elismerését, feltétlenül bírónak kell meghoznia.[24]

50. A Bizottság szerint a hitelesítésnek nem kell szükségképpen a bíró feladatának lennie, így a tagállamok az egyesbíróságok vagy tanácsban ülésező bíróságok szervezetének egyik tisztségviselőjére bízhatják azt, feltéve hogy ez nem veszélyezteti az EVO-rendelet hatékonyságát, és nem terheli külön az érintett feleket. A Bizottság szerint[25] a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy azon személyek, akiket a hitelesítéssel megbíznak, megfelelő jogi képzettséggel rendelkezzenek ahhoz, hogy képesek legyenek a rendelet által megkövetelt objektív értékelés elvégzésére.

2. Értékelés

51. Az EVO-rendelet 6. cikkének (1) bekezdése csak annyit állapít meg, hogy a nem vitatott követelésre vonatkozó határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítése iránti kérelmet a „származási bírósághoz”[26] kell benyújtani, azonban biztosít „valamennyi rugalmasságot a tagállamok számára a hatáskörök meghatározását illetően”[27]. E „rugalmasságra” hivatkozva Belgium azt választotta, hogy a bíró helyett a hivatalvezetőre ruházza a hitelesítési feladatot az EVO-rendelet keretében.[28]

52. Megítélésem szerint mindenekelőtt különbséget kell tenni – úgy tűnik, hogy ezt a kérdést előterjesztő bíróság meg is tette az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megfogalmazása során – „a bírósági határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítése” (az EVO-rendelet 6. cikke) és a „tanúsítvány kiállítása” (az EVO-rendelet 9. cikke) között.[29] Véleményem szerint a tanúsítvány kiállítása, az európai okiratként történő hitelesítésről szóló határozat elfogadását követően (amely megköveteli az EVO-rendeletben megállapított minimumkövetelmények teljesítésének ellenőrzését), nem feltétlenül olyan aktus, amelyet a bírónak kell elvégeznie, így azt a hivatalvezető gondjaira is lehet bízni.

23 — Észrevételeinek 18. pontja.

24 — Észrevételeinek 15. pontja.

25 — Észrevételeinek 13. pontja.

26 — Amelyet a 4. cikk 6. pontjában úgy határoz meg, mint: „a 3. cikk (1) bekezdésének a), b) vagy c) pontjában meghatározott feltételek teljesülésének időpontjában eljáró bíróság”.

27 — COM(2004) 90 végleges, 3.3.2 pont, a Tanács által e rendelet meghozatalára tekintettel elfogadott közös álláspont: a rendelet akkori 5. cikkére vonatkozó észrevételek.

28 — Ezt a 2005. június 22-i miniszteri körlevéllel megtette (2005. október 28-i *Moniteur belge*, 47402. o.). E megoldással szemben komoly kritikát fogalmazott meg: Kropholler/von Hein, „Art. 6 EuVTVO”, in: *Europäisches Zivilprozessrecht*, 9. kiadás. Frankfurt am Main: Verlag Recht und Wirtschaft GmbH, 2011., 3. pont és azt ott hivatkozott szerzők. Lásd továbbá különösen a belga ügyre való hivatkozással, J. F. van Drooghenbroeck és S. Brijs, *Un titre exécutoire européen*. Brüsszel: Larcier, 2006., 14. és azt követő oldalak; ugyanazon szerzőktől, „La pratique judiciaire au défi du titre exécutoire européen”, in.: G. de Leval és M. Candela Soriano (szerkesztők), *Espace judiciaire européen. Acquis et enjeux futurs en matière civile*. Brüsszel: Larcier, 2007., 215. és azt követő oldalak, valamint P. Gielen, „Le titre exécutoire européen, cinq ans après: rêve ou réalité?”. *Journal des Tribunaux* 2010., 571. o. E területtel kapcsolatos belga ítélkezési gyakorlat, valamint Belgiumban a bírók és hivatalvezetők által a bírósági határozatok európai végrehajtható okiratként történő hitelesítésével kapcsolatban kialakított gyakorlat teljes összefoglalása, in.: C. Vanheukelen, „Le titre exécutoire européen – Approche d'un praticien du droit”, in.: G. de Leval és F. Georges (igazg.): *Le Droit judiciaire en mutation. En hommage à Alphonse Kohl*. Lieja: Anthemis, 2007., 17. és azt követő oldalak.

29 — „Az EVO [európai végrehajtható okirat] nem egy »különös típusú határozat«, hanem bizonyos határozatok, ügyletek és dokumentumok »minősége«, amely – annak megállapítását követően, hogy ezen iratokat adott feltételeknek megfelelően állították ki, és e feltételek teljesítését egy dokumentum (= EVO-tanúsítvány) igazolja – lehetővé teszi, hogy ezek az iratok az Európai Közösség egész területén ugyanúgy végrehajthatóak legyenek, mint az azokat kiállító tagállam területén […]. Az EVO-tanúsítvány […] az a dokumentum, amely igazolja a hivatkozott feltételek teljesítését, és kifejezi a végrehajtható […] határozat lényegi tartalmát […] Az EVO-minőséget a megfelelő »EVO-tanúsítványban« tüntetik fel” (R. Gil Nievas és J. Carrascosa González, „Consideraciones sobre el Reglamento 805/2004, de 21 de abril de 2004, por el que se establece un título ejecutivo europeo para créditos no impugnados”, in: A. L. Calvo Caravaca és E. Castellanos Ruiz (igazg.): *La Unión Europea ante el Derecho de la globalización*. Colex, 2008., 380. és 381. o.).

53. A tanúsítványt önmagában tekintve, figyelmen kívül hagyva azt a pusztán nyelvtani érvet, hogy az EVO-rendelet mindig „bíróságra” hivatkozik a hitelesítéssel megbízott hatóság megjelölésekor,[30] komoly kétségeim vannak azt illetően, hogy az említett vizsgálatot a hivatalvezetőre lehet-e bízni. Az EVO-rendelet által igényelt vizsgálat ugyanis nem pusztán formális jellegű, hanem a bíró által hozott határozat és a lefolytatott eljárás szabályszerűségének ellenőrzését követeli meg, és többek között annak vizsgálatát foglalja magában, hogy a származási állam joga lehetővé teszi-e a hivatkozott rendelet 19. cikkében foglalt feltételek szerinti felülvizsgálatot, amely kérdés Belgium sajátos esetében úgy tűnik, hogy az ítélkezési gyakorlatban és a jogelméletben heves viták tárgyát képezi, ahogy ez a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott tájékoztatásból kitűnik.[31]

54. Éppen akkor, ha ilyen éles vita zajlik arról, hogy egy tagállam belső joga megfelel-e, vagy sem, a hivatkozott 19. cikkben megállapított minimumszabályoknak, a valamely határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítésére vonatkozó határozat meghozatalát, véleményem szerint, kizárólag a bíróra kellene bízni. Figyelembe kell továbbá venni, hogy a hitelesítésre vonatkozó határozat ellen az EVO-rendelet 10. cikkének (4) bekezdése alapján jogorvoslatnak nincs helye[32], és a végrehajtás szerinti tagállam bíróságai nem vizsgálhatják felül, hogy a származási tagállamban teljesültek-e az eljárási minimumszabályok[33].

55. Tekintettel a kifejtett megfontolásokra, és a Charta 47. cikkében elismert, pontosan az adós védelemhez és tisztességes eljáráshoz való joga teljes tiszteletben tartásának biztosítására – különösen az ítélkezési gyakorlat heves vitáival jellemezhető, a jelen ügyhöz hasonló körülmények mellett –, megállapítom, hogy a bírósági határozat európai okiratként történő hitelesítésére vonatkozó határozatot a bíró feladataként kell fenntartani, a vonatkozó tanúsítvány kiállításának feladatát azonban a hivatalvezetőre lehet bízni.

56. Azt illetően, hogy a bírósági határozat európai okiratként történő hitelesítését az eljárást megindító irattal kell-e kérelmezni (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés első részének utolsó mondata), az EVO-rendelet 6. cikke megállapítja, hogy egy tagállamban meghozott, nem vitatott követelésről szóló határozatot a származási bírósághoz *bármely időpontban* intézett kérelem alapján európai végrehajtható okiratként kell hitelesíteni. Amint azt a Bizottság megjegyzi, nem lenne értelme megkövetelni, hogy a hitelesítés iránti kérelmet az eljárást megindító irattal együtt terjesszék elő (bár kétségtelen, hogy a kérelmet ebben a szakaszban be lehet nyújtani), mert ebben a pillanatban még nem lehet tudni, hogy a követelést vitatni fogják-e, vagy sem, és hogy ezért az említett eljárás végén hozandó határozat megfelel-e majd az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítéshez szükséges feltételeknek.

57. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre azt a választ adja, hogy a bírósági határozat európai végrehajtható okiratként történő hitelesítésére vonatkozó határozat meghozatalát a bíró feladataként kell fenntartani, a vonatkozó tanúsítvány kiállításának feladatát azonban a hivatalvezetőre lehet bízni.

30 — Lásd továbbá a (17) preambulumbekezdést, amely „[a]z eljárási minimumszabályok teljes betartásának ellenőrzésére illetékes bíróságok[ra]” hivatkozik.

31 — Lásd továbbá a 28. lábjegyzetben említett belga szerzők műveit.

32 — Az európai végrehajtható okiratra vonatkozó tanúsítványt csak olyan tárgyi tévedés esetén lehet kijavítani, amely a határozat és a tanúsítvány között ellentmondást eredményez (az EVO-rendelet 10. cikke (1) bekezdésének a) pontja), vagy akkor lehet visszavonni, ha a tanúsítványt egyértelműen jogtalanul állították ki, tekintettel az e rendeletben megállapított követelményekre (EVO-rendelet 10. cikke (1) bekezdésének b) pontja).

33 — Az EVO-rendelet (18) preambulumbekezdése.

E – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés*

58. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdés, amely arra az esetre vonatkozik, ha az európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés nem igazságszolgáltatási jellegű aktus, az említett hitelesítés kérelmezésének megfelelő időpontját tárgyalja. Különösen arra keresi a választ, hogy kérhető-e európai végrehajtható okiratként történő hitelesítés azt követően, hogy a hitelesíteni kívánt bírósági határozat jogerőre emelkedett.

59. Figyelembe véve az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésre adni javasolt választ, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésre nem szükséges válaszolni.

60. Amennyiben a Bíróság nem fogadja el az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdéssel kapcsolatos javaslatomat, figyelembe kell venni, hogy a jelen ügyben azt kérték a kérdést előterjesztő bíróságtól, hogy bizonyosodjon meg afelől, hogy az alapjogvitában tényleg arról az esetről van-e szó, hogy a felperes az eljárást megindító iratban nem kérte az ítélet hitelesítését. Mivel a kérdést előterjesztő bíróság megerősítette, hogy a kérelmező az eljárást megindító iratban valóban kérte, hogy a meghozandó ítéletet európai végrehajtható okiratként hitelesítsék, véleményem szerint semmi esetre sem kell választ adni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésre, mert az hipotetikus jelleggel vetődött fel.

IV – **Végkövetkeztetések**

61. A fenti megfontolások alapján azt javasolom, hogy a Bíróság a Hof van Beroep te Antwerpen számára a következő választ adja:

1) Nem sérti az EUMSZ 288. cikket pusztán az a tény, hogy a nemzeti jogrend esetlegesen nem ír elő olyan meghatározott felülvizsgálati eljárást, amely megfelel a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 19. cikkében foglalt rendelkezéseknek.

2) A valamely tagállam bíróságaitól származó határozatok európai végrehajtható okiratként történő hitelesítéséhez nem elegendő, hogy e tagállam jogrendszere biztosítja a felülvizsgálat iránti kérelem lehetőségét, ha az idézés vagy az eljárást megindító irat adós részére történő kézbesítésére vagy az arról szóló értesítésre a 805/2004 rendelet 14. cikkében említett módon került sor, és a hivatkozott rendelet 19. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerinti többi feltétel is teljesül. Ezenkívül e tagállam jogrendszerének akkor is lehetővé kell tennie a felülvizsgálatot, ha az a helyzet áll elő, hogy az adós (a 805/2004 rendelet 13. cikke szerinti módon történő kézbesítés esetén is) *vis maior* vagy neki fel nem róható rendkívüli körülmények miatt nem tudta vitatni a követelést. A tagállam által választott eljárásnak kellően tiszteletben kell tartania az adós védelemhez és tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint lehetővé kell tennie a határozat teljes, nem egyszerűen jogkérdésekre korlátozódó felülvizsgálatát.

3) Nem felel meg a kivételes esetekben történő felülvizsgálatra vonatkozó minimumszabályoknak az a tagállami szabályozás, amely megakadályozza az adóst a határozat felülvizsgálatának kérelmezésében azon határidő lejártát követően, amely a kézbesítés időpontjában, és nem abban az időpontban kezdődik, hogy az adós ténylegesen megismeri a kézbesített irat tartalmát. A kérdést előterjesztő bíróság feladata értékelni, hogy a nemzeti eljárási jog és annak a tagállami bíróságok általi értelmezése a nem vitatott követelésre vonatkozó bírósági határozat elleni jogorvoslat előterjesztésére megállapított határidők meghosszabbítását nemcsak *vis maior* esetén, hanem akkor is lehetővé teszi-e, ha az adósnak fel nem róható egyéb olyan rendkívüli körülmények állnak fenn, amelyek megakadályozhatták az adóst a követelés vitatásában, a 805/2004 rendelet 19. cikkének rendelkezése szerint.

4) A bírósági határozat európai okiratként történő hitelesítésére vonatkozó határozat meghozatalát a bíró feladataként kell fenntartani, a vonatkozó tanúsítvány kiállításának feladatát azonban a hivatalvezetőre lehet bízni.

5) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdést nem szükséges megválaszolni.